

Литературно-музыкальный композиций

«Чон гыч лекше мутем...»

Составила: Крылова Т.В., учитель русского языка
и литературы, заместитель директора по УВР

Цель: воспитание национальной гордости и уважения к национальному языку.

Задачи:

- изучить и сохранить творческое наследие марийского народа;
- привить нравственные ценности у подрастающего поколения через изучение художественного творчества марийских писателей, народного песенного и танцевального творчества;
- развивать любовь к родному языку, родной культуре, родному краю.

Оборудование: зал празднично украшен цветами, шарами. Под марийскую мелодию входят ведущие.

Звучит песня В.Осипова и М.Ушаковой «Поро эр, Марий Эл!» (№ 1)

Вүдышö 1: Йүд пычкемыш шулен йомо омо семын.
Шыргыжалын, мланде кечым авалта.
Поро эр – манам тылат, Кугезе мланде,
Поро эр, тылат, мотор Марий Элем.

Вүдышö 2: Поро эр – мура турий каваште,
Поро эр ден агытан куандара.
Поро эр темеш гын кажне уремлаште,
Ильшнат ты поро мут ден тўзлана.

Вүдышö 1: Салам родо-шамычем-влак
Салам йолташем-влак
Салам мотор ўдыр-влак, салам
Толнам мые муралташ, толнам мые кушталташ
Родо шочшо йолташемым вашлияш.

Вүдышö 2: Поро дечат поро лийже тыланда, уна-влак, ача-ава –влак, йоча -
влак! Доброе утро!

Вүдышö 1: Таче мемнан дене пырля икымше радамыште шергакан унанавлак улыт!

- 1) Иманаев Эдуард Аркадьевич, республиканский молодежный «Кугарня» газетын тун редакторже
- 2) «Кугарня» газетын журналистше – влак: Алена Яковлева, Татьяна Иванова-Пчелкина, Эльвира Терентьева, Надежда Моисеева, Марина Чермакова, фотокорреспондент Иван Речкин
- 3) Романова Ирина Васильевна, Куженер район муниципальный образований администрацийын туныктым да самырык-влакын паша полкашт пелен методический кабинетын ведущий специалистше
- 4) Иванов Владимир Григорьевич, Руш – Шой поселенийын вуйлатышыже, делегат 2-шо марий калык съездыш Руш-Шой поселений деч, Куженер район Всемарийский советым вуйлатыше
- 5) Антонова Марина Валерьевна, Руш-Шой селасе администрацийын вуйлатышыже

Вүдышö 2: Тачысе вашлиймаш пайремым почаш мутым пуэна Репин Александр Эрнестовичлан, Руш-Шой кыдалаш школ директорлан

Вүдышö 1: Пагалыме йолташ-влак, кызыт ме тышке куанен ўжына Иманаев Эдуард Аркадьевичым, «Кугарня» газетын тун редакторжым. Тудо мыланна республиканский молодежный «Кугарня» газет нерген ойканаш ден палемда.

Вүдышö 2: Саламлымаш мут Иванов Владимир Григорьевичлан, Руш – Шой поселенийын вуйлатышыжлан пуалтеш.

Вүдышö 1: Мыят, саламлымаш мутышко ушнен, тыгерак каласем:

Кугешнем мый марий улмем дене,
Таклан огыл марла кутырем.
Ваш келшалын илаш родо дене –
Чылалан лийже ты сугынем!

Вүдышö 2: Тачысе мероприятийна мемнан школышто почылтшо республиканский инновационный площадке амал дене эртаралтеш. «Кугарня» газет ден вашкылым кучымо ойканашым пенгыдемдымаш мемнан проектын сай лектышым ышташ полша манын ўшанена. Садлан мый сценышке Репин Александр Эрнестович ден Иманаев Эдуард Аркадьевичым вашкылым кучымо ойканашыш кидпалым пышташ ўжына.

(Кидпалым пыштат... фанфары № 2)

Вүдышө 1: Ме чыла уна-влаклан «Чон гыч лекше ныжылгылык...» литературно-музыкальный композицийым пөлеклена.

Ончалза! Теве уна-влак!
Эн пагалыме, шерге да лишыл!
Поро да ласка, ушан-шотан да писе,
Икманащ, чолга родем-влак!

Вүдышө 2: Шокталта гармонь, я шүвыр:
Товатат, лектам кушташ!
Эй, йолташ, ит шинче öрын, –
Лек пырляшке тавалташ!

**(Музыкальный номер № 3 – весела сем почеш куштымаш, 6 класс
«Келшымаш пайрем» Иванова Лиана)**

Вүдышө 1: Тендан деч йоднем ыле: Тендан шонымаштыда, мо тыгай илыш?
Кужу пондашан ик философ ойлен: «Илыш – тиде кучедалмаш». Вес чал
вуйан енын ойлымыжымат шарнем: «Илыш, – тиде – тўжемле йодыш».
А Поэт гын шке шонимыжым возымо корнылашкыже шын дара:
Илыш – тиде курык,
Пеш кугу, тура.
Туш күзен, пўжвүдым
Кажне йоктара.

Вүдышө 2: «Илыш – модыш, мөр пеледыш, шўкшў көршөк леведыш», -
илышлан öпкелен, манеш южо енже. А эше ик ен каласен: «Илыш – тиде
театр. Тушто ме чыланат актер улына». Теве сценышке лектын мурена,
куштена, саламмурым ойлена. Эше илыш – тиде шке сурт- пече, ача-ава, йоча
жап, шочмо вер... Ме гын тыге темлена: илышыште ни гунамат вуйым сакыме
ок күл.

Вүдышө 1: Палена, писатель ден поэт-влак шуко-шуко сылне мутым илыш
нерген возеныт. А вет илыш – тиде йöратымаш... Уста мари поэт Валентин
Колумб тыге серен:

Мыйын лу илышем лиеш гын,
Пöлеклем улыжге тылат.
Йöршын ом сыре, ом шыдешке,
Налат иктыжым веле гынат.

Мыйын лу шўм-чонем лиеш гын,
Пöлеклем улыжге тылат.
Йöршын ом сыре, ом шыдешке,
Налат иктыжым веле гынат.

Мыйын лу пиалем лиеш гын,
Пöлеклем улыжге тылат.
Йöршын ом сыре, ом шыдешке,
Налат иктыжым веле гынат.

Вүдышө 2:

Но лач икте, лач икте веле

Илышем, пиалем, шүмем.

Тудымат шүкалат — лиеш неле,

Итак кодо налде, шүмбелем.

Йоратымаш нерген чапле мурат шагал огыл. Теве нунын кокла гыч иктыже.

(Музыкальный номер № 4 – «Ну молан» коллектив учителей мура)

Вүдышө 1: Мемнан пагалыме унана-влакым саламлат таче шкенан мурызо-куштышо-влакна. Таче сай да поро шомакым гына кажнылан ойлымо шуэш! «Кугарня» газетын журналист – влаклан тыге ойлена: творческий корныштыда пиал лийже, калыкым шке серыме мутлаштык ден умбакыжат куандарыза, икте-весым пагалымаш умбакыжат тендан чондам вүчкаш туналеш манын, ўшанен кодына.

Вүдышө 2: Мыланемат Валентин Колумбын каласымыже ушеш возеш: «Возаш күлеш чыла нерген да чаплын, пытартыш мут ең шумыш витымеш».

Порылык, чонемым ит пустанде,

Мыланем тый эреак күлат.

Первый илыш йыжын гыч тўнал да

Ўмыр мучко пеленем кылдалт!

Мемнан пагалыме уна-влакым саламлаш йоча-влак чон лук гыч лекше серышышт ден вашкат...

(Музыкальные номера:

1) Ефремов Дима «Кугезе кова ден коча», Сорокина Настя «Школ нерген...», Петрова Аня «Визым ял», Ефимова Лиза «Авам»

Мелодий № 5 чўкталтеш...

2) баян почеш «Ой, луй модеш» Волкова Н., Иванова Л., Пудов А.)

Вүдышө 1:

Ял ўмбалне кенеж йўд

Ял покшелне гармонь йўк

Ўдыр-каче-влак мурат

Ўдыр-каче-влак куштат.

(Музыкальные номера:

1) № 6 Марла куштымаш 7 класс

2) № 7 Такмак-влак, 6 класс)

Вӱдышӧ 2:

Мондаш лиеш мо шочмо-кушмо верым,
Садер лонгаш верланыше ялем?
Кумда пасум, яндар Немда вӱд серым
Мондаш огеш лий - мый эре шарнем.
Эрат-касат эре улат шинчаштем,
Шонен илем кеч-куш каем гынат.
О, шочмо мланде, тый кумда тӱняште
Нимо деч шерге мыланем улат.

(Музыкальные номера:

- 1) «Шочмо мланде» Куклин Никита
- 2) № 8 Танец ӱдыр-влак, 6 класс)

Вӱдышӧ 1:

Яндар шушпык йукым колаш шонеда гын,
Мемнан колхоз садыш кастене лекса.
Ко садым ончен, сай куштен шонеда гын,
Мемнан пиалан калыкнам ончалза.

Вӱдышӧ 2:

Те сылне у мурым колаш шонеда гын,
Мемнан дек адак у школыш толза.
Тыге йывыртен, кӧ мура шонеда гын,
Мемнан пиалан рвезе-влакым ончалза.(Ч.Васлий)

(Музыкальный номер – чуваш сем почеш такмак-влак, 9 класс)**Вӱдышӧ 1:**

Толза мемнан дек унала, вучена ме,
Чеслан поян ялысе кажне суртат.
Мотор ӱстелтӧрыш пуртен шындена ме,-
Эн сай родо-влак пайремлан чумыргат.(Ч.Васлий)

Вӱдышӧ 2:

Тӱжем денат тӱжем ден мӱкш чонешта,
Шӱльӧ парчаш шинчылден, каналта.
Мемнан декат тыгеак унала мийыза,
Мӱкшаваже олмешат ӱжына. (С.Г.Чавайн)

Вӱдышӧ 1:

Тидын дене пайремна мучашке лишеме. Таза, пиалан лийза, пашада ушнен толжо, чоныштыда эре порылык да ныжылгылык лийже...